

Wat is GPP?

Groene overheidsopdrachten (GPP) zijn het proces waarbij overheden goederen, diensten en werken aankopen die gedurende de volledige levenscyclus minder belastend zijn voor het milieu dan de goederen, diensten en werken met dezelfde primaire functie die anders zouden worden verkregen.

Wat is GPP4Growth?

GPP4Growth verenigt de ervaring en de aanpak van negen overheidsinstellingen van over heel de EU om die instellingen beter in staat te stellen beleidsmaatregelen te treffen die ecoïnnovatie en groene groei door middel van groene overheidsopdrachten (GPP) bevorderen. 14 % van het totale BBP van de EU wordt uitgegeven door overheidsinstanties in Europa. De overheidsuitgaven aan goederen, diensten en werken hebben een totale geraamde waarde van 1,8 biljoen euro per jaar. Die substantiële publieke "koopkracht" kan worden gebruikt om eco-innovatie, grondstoffenefficiëntie en groene groei te stimuleren door milieuvriendelijke, grondstofefficiënte goederen en diensten te promoten.

GPP4Growth Regiotop over GPP

Samenvatting

De regiotop van GPP4Growth over Groene Overheidsopdrachten vond in december 2019 plaats in Sliema, Malta. De top bracht stakeholders uit alle partnerregio's van GPP4Growth samen om inzicht in hoever de huidige markt staat en het vermogen om in de toekomst groenere producten en diensten aan te bieden aan openbare aankopers en de markt in het algemeen. Aan de hand van een uitgebreid werkdocument en verscheidene presentaties en panelgesprekken verdiepten de deelnemers hun inzicht in de thema's en deelden ze hun eigen relevante ervaringen en kennis met hun projectpartners. De top markeerde ook het einde van de eerste fase van dit Interreg-project.

Inleiding

De regiotop van GPP4Growth over Groene Overheidsopdrachten vond op 10 december 2019 plaats in Sliema, Malta. Het evenement bracht GPP-stakeholders uit heel Europa samen om hun eigen ervaringen met GPP te bespreken en te delen, en te discussiëren over de huidige gereedheid van de markt om groene producten en diensten te leveren.

In de aanloop naar de top stelde de Regionale Stichting voor Ontwikkeling en Dialoog van Malta (MRDDF), een GPP4Growth-partner, een werkdocument op over de beschikbaarheid van groene producten en diensten op de EU-markt. Het werkdocument, dat voor het evenement aan de deelnemers werd bezorgd, was bedoeld om een ruimere context te schetsen voor de besprekingen tijdens de top. Het gaf de deelnemers de nodige informatie over Groene Overheidsopdrachten, de EU-markt, het potentieel voor groene producten en diensten op die markt, etc.

De belangrijkste contextueel relevante inhoud van het werkdocument wordt hierna voorgesteld, gevolgd door een samenvatting van de presentaties tijdens de top.

Het werkdocument van de regiotop: contextschets

Omvang van de overheidsopdrachten tegenover het bbp

In 2018 bedroeg het bruto binnenlands product (bbp) van de EU € 15,3 biljoen. De uitgaven voor overheidsopdrachten vertegenwoordigen ongeveer 20% van dat bedrag: meer dan € 3 biljoen. Een wijziging van de aanbestedingspraktijken van alle openbare instanties in de EU kan bijgevolg een enorm effect hebben op de aard van de gevraagde en dus ook geleverde producten en diensten op de markt. Als 20% van de markt groenere opties eist, kunnen de leveranciers van goederen en diensten dat niet negeren. Het eenvoudige feit dat overheidsopdrachten een belangrijke aandeel van de vraag creëren, maakt het werk van het project GPP4Growth zo belangrijk, relevant en potentieel impactvol.

Consumenten-attitudes

Het werkdocument van de regiotop merkt op dat volgens onderzoek van de Eurobarometer:

- de milieu-impact van een product de derde belangrijkste eigenschap is voor consumenten in de EU, na de kwaliteit en de prijs;

- bijna de helft van de consumenten milieulabels onduidelijk vindt en;

- slechts 6% van de burgers de verklaringen van fabrikanten over de milieuprestaties van hun producten volledig gelooft.

Cruciale consumptiesectoren

Meer dan de helft van de gezinsuitgaven in de EU gaat naar huisvesting, water, elektriciteit, gas en andere brandstoffen, transport, voeding en niet-alcoholische drank en diverse goederen en diensten. De “vergroening” van deze consumptiedomeinen is dan ook essentieel voor het creëren van een duurzamere economie.

Veel producten

De EU vervaardigt in totaal meer dan 10 miljard kilogram producten. Om het afval dat die enorme productie voortbrengt te beperken, zijn collectieve inspanningen nodig op het vlak van regulering, ontwerp e vraag, zodat men de negatieve milieu-impact van de fabricage, het gebruik en de opruiming van de producten kan tegengaan.

Vraag naar groene producten en diensten

Hoe groter de vraag van de markt naar milieuvriendelijke of “groene” producten, hoe hoger het niveau van eco-innovatie en investeringen in groene producten. Om de vraag naar groene producten te meten, moet men eerst identificeren wat een “groen” product eigenlijk is. Dat is veel gemakkelijker in productcategorieën waarvoor groene criteria - criteria waaraan een product moet voldoen om als een milieuvriendelijkere “groene” optie te worden beschouwd- vastgelegd en goedgekeurd zijn. In productcategorieën waarvoor nog geen groene criteria overeengekomen zijn, kan men veel moeilijker bepalen welke producten of diensten “groen” zijn, om daarna de vraag ernaar te meten. (Zie de laatste pagina van deze briefing voor een lijst van productcategorieën waarvoor al groene GPP-criteria bestaan.)

Verschillen in toepassing van GPP

Er zijn grote verschillen tussen de EU-lidstaten in de graad van toepassing van GPP-praktijken, niet alleen van land tot land maar ook van de ene productcategorie tot de andere. De ontwikkeling van duidelijke, meetbare groene criteria voor verschillende productcategorieën, is een beleidsmaatregel die bij het tweede aspect kan helpen, terwijl het werk van het project GPP4Growth voor de promotie van GPP in het algemeen zal bijdragen tot het eerste.

Ecolabels in de EU

In de EU zijn 72.797 producten en diensten met een ecolabel op de markt beschikbaar. Dit cijfer is verdrievoudigd sinds 2010. Alleen al in de drie laatste jaren is het aantal uitgegeven licenties voor ecolabels in de EU met 88% toegenomen. De groei is het sterkst in de volgende productgroepen: kopieer- en grafisch papier, tissuepapier, verf en vernis, textiel. De landen met het grootste aantal producten met een ecolabel zijn Spanje, Italië, Duitsland, België en Frankrijk.

Overheidsopdrachten en levenscycluskosten

De grote vraag vertegenwoordigd door overheidsopdrachten, maximaliseert de voordelen van de Life Cycle Costing (LCC) benadering voor de evaluatie van mogelijke product- en dienstenoptie. Deze benadering meet de waarde niet in termen van de prijs op korte termijn, maar houdt rekening met de algemene impact (ook op het milieu) van een gegeven optie over haar volledige levenscyclus, van de productie via het gebruik tot de uiteindelijke afvoer. Tegen 2016 moest elk Europees land de Europese richtlijnen 2014/24/EU en 2014/25/EU, die een LCC-benadering in alle overheidsopdrachten toelaten en aanmoedigen, in zijn nationale wetgeving omzetten. De grootste uitdagingen voor een meer algemene toepassing van LCC in de praktijk zijn: aankopers die niet weten hoe ze LCC moet implementeren; het gebrek aan betrouwbare gegevens als basis voor correcte berekeningen; de complexiteit van de meting van de milieu-impact van bepaalde producten; en het occasionele conflict tussen goedkopere opties en opties met een kleinere milieu-impact. Toch is er -omdat openbare instanties uiteindelijk de samenleving dienen- een trend naar de toepassing van LCC in overheidsopdrachten. Een doeltreffend gebruik van LCC houdt immers rekening met de volledige impact van een bepaalde optie op de samenleving en het milieu.

De **regiotop van GPP4Growth over Groene Overheidsopdrachten** vond plaats op 10 en 11 december 2019 in Sliema, Malta. Ongeveer **50** stakeholders uit de negen partnerregio's van GPP4Growth woonden het evenement bij.

Regiotop van GPP4Growth

Tijdens de regiotop werd het werk van het project GPP4Growth in de afgelopen drie jaar geschetst in een presentatie door de Universiteit van Patras in Griekenland, een GPP4Growth-partner. De presentatie toonde aan dat het werk van het project ten goede is gekomen aan de openbare instanties en de beleidsvorming in de partnerregio's en aan de stakeholders uit de toeleveringssector: door interregionale workshops voor vertegenwoordigers van openbare instanties te organiseren over verschillende benaderingen van GPP, ecolabels, de monitoring van GPP en meer; door ervaringen met GPP in de partnerregio's uit te wisselen; door beleidsaanbevelingen voor de regio's van GPP4Growth te formuleren en in de negen partnerregio's actieplannen op te stellen voor de verbetering van de beleidsinstrumenten in het kader van GPP; door de factoren die de participatie van bedrijven in GPP beïnvloeden te bestuderen en te begrijpen; door stakeholdergroepen te vormen in elk van de negen regio's van GPP4Growth, met vertegenwoordigers van de publieke en de privésector die in elke groep aan zes bijeenkomsten deelnamen; door een gids voor goede praktijken samen te stellen vol voorbeelden van geslaagde Groene Overheidsopdrachten, ter attentie van de leveranciers en aanbesteders; door beleidsnota's en een website vol hulpmiddelen te produceren; en door andere belangrijke evenementen te organiseren, zoals de regiotop, om GPP verder te promoten bij het grote publiek en het engagement van de stakeholders te versterken.

Gids voor goede praktijken voor GPP

Een gids, opgesteld door de Planningregio Zemgale, een GPP4Growth-partner, geeft 20 voorbeelden van aanbestedingen waarin GPP-praktijken werden toegepast.

De gids heet 'Good Practice Guide on Successful GPP Cases' en kan worden gedownload in de rubriek 'Library' van de website van GPP4Growth.

Een andere presentatie tijdens de top ging over de toestand van GPP in het gastland, Malta. Een van de specifieke praktische maatregelen die Malta heeft genomen om te verzekeren dat zoveel mogelijk individuele aanbestedingen rekening houden met GPP-criteria, is dat gevraagd wordt aan de aankopers om bij het opstellen van een aanbesteding in het systeem aan te geven of de aanbesteding al dan niet in de scope van GPP valt. Zo ja, moet de ambtenaar verduidelijken welke "groene criteria" voor productcategorieën in de oproep zijn opgenomen en wat het geschatte budget voor elk geselecteerd criterium is. Zo niet, moet de ambtenaar uitleggen waarom op die specifieke aanbesteding geen GPP-overwegingen van toepassing zijn.

Groene criteria van de EU

De EU heeft al GPP-criteria voor de volgende productcategorieën. Openbare instanties kunnen ze in hun aanbestedingen toepassen:

- Schoonmaakproducten en -diensten
- Computers en monitors
- Kopieer- en grafisch papier
- Elektrische en elektronische apparatuur (medische sector)
- Elektriciteit
- Voedings- en cateringdiensten
- Beeldvormingsapparatuur
- Ontwerp, bouw en beheer van kantoorgebouwen
- Verf, vernis en wegmarkeringen
- Ontwerp, aanleg en onderhoud van wegen
- Sanitaire kranen
- Straatverlichting en verkeersborden
- Textiel
- Toiletten en urinoirs
- Wegvervoer
- Infrastructuur voor afvalwater
- Verwarmingstoestellen met water

VRAGEN

Liesbeth Taverniers
Adviseur
Provincie Antwerpen
Dienst Duurzaam
Milieu- en Natuurbeleid

Koningin Elisabethlei 22
2018 Antwerpen

T +32 3 240 57 55
liesbeth.taverniers
@provincieantwerpen.be

Tijdens de regiotop vonden ook verscheidene paneldiscussies plaats. Een ervan focuste op de factoren die bedrijven beïnvloeden om al dan niet aan GPP deel te nemen. Tijdens het gesprek werden twee voorbeelden gegeven van beste praktijken in dit verband. Ten eerste, de bedrijven consultatiesessies aanbieden, zodat ze eventuele herziene GPP-criteria die op hun sector van toepassing zijn duidelijk begrijpen. Een goed begrip van de gunningscriteria is een cruciale eerste stap opdat het bedrijf er in de praktijk aan zou kunnen voldoen en dat in zijn offerte zou kunnen aangeven. Ten tweede werd opgemerkt dat verklarende nota's over het aanbestedingsbeleid de bedrijven kunnen helpen om beter met GPP om te gaan. Dergelijke nota's kunnen verwarring of onvolledige definities in verband met de GPP-wetgeving toelichten en een gemeenschappelijke set fundamentele GPP-voorwaarden bepalen. Ze kunnen ook eventuele technische, ecologische en managementprincipes verduidelijken die aan de basis van het GPP-proces liggen. Ook deze stap zou GPP toegankelijker maken voor privébedrijven die nog niet goed vertrouwd zijn met de "vergroening" van hun offertes en het gerelateerde aanbod van producten en diensten.

Een ander panelgesprek focuste op de inspanningen van het project PP4Growth voor onderzoek naar de LCC-methodologieën (Life Cycle Costing) en -tools die openbare instanties kunnen gebruiken om offertes te beoordelen. 100% van de in het onderzoek ondervraagde stakeholders waren het ermee eens dat de toepassing van LCC een formele opleiding en een volledige LCC-toolkit vereist.

Het laatste panelgesprek van de top ging over de beschikbaarheid van groene producten op de markt. Tijdens deze discussie werden voorbeelden gegeven van technische specificaties en gunningscriteria voor verschillende productcategorieën, zoals verkoopautomaten voor voeding, sanitaire dispensers en wegwerpproducten en cateringdiensten. Een belangrijk punt in de discussie was het idee dat de markt op een collaboratieve manier oplossingen kan aanbieden; een meer functionele beschrijving van wat de aanbesteder nodig heeft, gecombineerd met een vroege dialoog met de leveranciers op de markt, zal tot meer groene opties leiden dan wanneer de aanbesteder gewoon strenge milieucriteria oplegt zonder de markt te raadplegen, in de hoop dat de markt wel voor een passende oplossing zal zorgen.

Verschillende GPP4Growth-stakeholders, volgden een rondleiding van **Wasteserv Malta**, een afvalverwerkingsbedrijf. Ze kregen onder meer een demonstratie van de "Sort It Out", een vrachtwagen waarmee Wasteserv roadshows organiseert om het publiek te leren gevaarlijke producten zoals bakolie en TL-buizen gemakkelijk en correct af te voeren. Wasteserv Malta wil dat verantwoordelijk afvalbeheer een integraal onderdeel wordt van het dagelijkse leven.

Volgende stappen... Fase Twee van het GPP4Growth-project

De regiotop markeerde ook het einde van Fase Eén van het GPP4Growth-project. Nieuw in Interreg-projecten is de tweede fase, die twee jaar zal duren. In Fase Twee van dit project zal elke partnerorganisatie haar respectieve actieplan uitvoeren. De implementatie zal worden opgevolgd om ervoor te zorgen dat de voorgestelde acties worden voltooid. Dankzij deze doorlopende monitoring kunnen wijzigingen in beleidsinstrumenten voorgesteld in Fase Eén geregistreerd en erkend worden door het GPP4Growth-project.

Meer informatie

Deze beleidsnota werd opgemaakt door het Department of Communications, Climate Action and the Environment of the Republic of Ireland / Roinn Cumarsáide, Gníomhaidhe ar son na hAeráide agus Comhshaoil en is gebaseerd op de inhoud van de Regiotop in Malta en een document dat werd uitgewerkt door GPP4growth partner. Regionale Stichting voor Ontwikkeling en Dialoog van Malta (MRDDF) 'Input Paper on EU Market Availability and Potential for Green Products and Services' Het volledige rapport heet 'Green Public Procurement for Resource Efficient Regional Growth: A2.1 Synthesis Report' en kan opgevraagd worden.

Bezoek www.interregeurope.eu/gpp4growth voor meer over GPP4Growth.